

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

1 An præter legem naturæ necessariæ nobis fuerint humanæ,

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

permitterent uerū nulla culpa denotabāt. Qua utique rōne fieri potest vt republica & principes leges contra naturā instituunt sūm verbum ista. Vt qui condunt leges iniquas. Et sūm hoc intelligenda est illa glosa ad Rom. 2. quae ait culpam delictis legem iustitiae ab infidelium cordibus. Reslant ergo duo superiorum argumenta soluta. Ad tertium autem respondetur, quod est gratia sublimior sit atque efficacior, quam natura, non est tamen nobis ingenua, & innata, atque adeo neque tam penitus infixa, & ideo facilius per culpam nostram eradicator, quam lex naturae.

Ad tertium arguente.

QVAESTIO V.

DE LEGE HUMANA in genere.

S. Thom. 1. 2. qu. 95.

ARTICVLVS I.

Vtrum praeter legem naturae necessaria nobis fuerint humanae.

TERTIVM legum genus est humanarum, de quibus maiores extant disputandi rationes, quae uterque primo, an praeter legem naturalem necessariae sint etiam humanae? Et arguitur a parte negatiua. Primo, quia (vt Aug. quae ex 1. de libero arb. q. proxima citauimus, ait) per legem aeternam sufficienter omnia sunt ordinatissima, illa autem satis abundeque nobis per naturam coequantur, ergo humanae redudant. Secundo, lex mensura est (vt supra diximus) naturae actionum, ratio autem non est rerum mensura, sed ipsa potius rerum natura, quam ratio inspicit, (vt 1o. Mera auctor est Arist.) ergo cum leges humanae a ratione proficiantur, non habent legitimam rationem legum. Tertio mensura, qualis est lex, debet esse (vt ibidem Arist. docet) certissima, certitudo autem humanae rationi de rebus gerendis, quae singularia sunt ac mutabilia, competere non potest, sed in illud Sap. 9. Cogitationes mortalium timidae, & incertae prouidentiae nostrae, ergo a ratione humana nulla proficiuntur leges. Quarto altera via arguitur. Est, humana ratio certa esse posset regula naturae actionum, multo commodius republica viua hominum uoce gubernaretur, quam positus legibus. Eum uero cum iudex (vt

1. Arguente partem negatiua. August.

Secundum.

Tertium.

Quartum arguente.

5. Ethic. c. 4. auctor est Arist. Sit aiatu iustu facilius congruentiusq. fieret ad illum recursus, quam ad legem surdam & mutam. Nam cum actiones in singularium usu consistant, non potest humana lex (vt quae sequi debemus) de omnibus prouidere, singulaeque circumstantias, prospicere, ut faceret sua prudentia iudex. In contrarium autem est Isidorus lib. 5. Etymol. c. 20. & refert inter decreta dist. 4. ubi ait, factas esse leges ut casum metu humana coereatur audacia, utaque sit inter improbos in nocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrenatur audacia, & docendi feculias.

Aristot.

Isidorus

Quaestio huius solutio facile ex ipsa rerum natura, & humana conditione colligitur. Respondetur ergo duabus conclusionibus. Vna est. Necessarium prorsus fuit praeter legem naturae alias humanas pro rerum uarietatibus emergentibusque casibus ac negotijs, conditi Conclusio haec ex duabus radicibus constat, videlicet & ex discursivo ingenio nostro, & ex rerum indigentia. Enimvero sicut in speculabilibus, sic & in practicis innata nobis uis est ex vniuersalibus principijs & indemonstrabilibus conclusiones deducere, eademque in duplici diffinitione. Alias quippe necessarias demonstramus, vt in Mathematicis, alias uero propter ineuidentiam consequentia sub opinione colligimus pro qualitate cuiusque scientiae. Pari modo in practicis ex primis principijs (vt dictum est) praecipua Decalogi, quasi necessarias conclusiones exprimimus, & ideo sunt de iure naturae. Sed tamen quia actiones nostrae in singularibus versantur, necesse est ex eisdem principijs observatus circumstantij loci & temporis ad particularia descendere. Quapropter illae regulae hunc in modum consistunt, quia non necessario ex solis principijs naturalibus pullulant, sed rationis admodum consiliuntur, humanae leges occupantur. Vti sunt leges, quae in conditionibus, & ceteris rerum commutationibus positae sunt. sine quibus genus nostrum uitam nequiret transigere. Sed exurgat hinc quispiam fortasse aduersus Dei, Naturaeque prouidentiam Nunquid non prouidentius nobis fuisset consulendum, si lex ipsa naturae usque ad singularia doceret nos omnia? Arguitur enim hoc fuisse consulendum, eo quod ratio affectibus sepe obscuratur cum tamen lex naturae semper sit inspicua. Respondetur omnia esse disposita secundum naturam nostram

Prima conclusio.

Primatio.

Obiectio.

Solutio.

Soto, de Iusti & iu. C Ra-

Secunda ratio
pro con-
clusionem.

Rationis. n. ingenium ac natura, est discur-
rere, & ideo sapiens Deus Naturaq. sagax se-
mina in nobis tantum posuit, quae rationis
cultura uenirent ad frugem. Idque tam in
speculabilibus quam in practiciis, uidelicet
tam in artibus, quam etiam in moribus. Hinc
ergo secundo colligitur nostra conclusio.
Etenim ut quantum ad scientias creatus in-
tellectus est cum principiorum lumine ex
quibus ad diuersas scientiarum prole & opi-
niones discerneret, diuersasq. artes in lapi-
de, ligno, & lana aliisque materiis, nobis con-
ducentes meditando excogitaret, nempe
quibus uestimur, tegimur, nutrimur & oble-
scimur. Pari modo (ut auctor est initium
2. Ethic. Aristot.) semina uirtutum moralium
in nobis iecit, quae nostra disciplina & con-
suetudine culta ad messem aliter eferent. Di-
sciplina autem morum potissima efficacis-
sima est legum humanarum positio, ergo
praeter legem naturae, quae seminem facit,
necessariae sunt leges humanae, quibus uberi-
us proueniant segetes. Tertio eadem con-
clusio comprobatur. Lex natura licet regu-
la sit morum uniuersalis, non tamen penas
adhibet, compulorias, quae tamen homini-
bus pro statu naturae lapsae necessariae sunt
ergo praeter legem naturae operae pretium
est penales leges adhiberi. Doctrina est

Tertia.

Aristot.
Prob.

Aristo. 1. c. Ethic. 9. ubi ait alios natura, & alios
consuetudine, atque alios disciplina fieri
bonos. Natura quidem non est in nostra
potestate, sed Dei dono quidam tales na-
scuntur, quales uirtutum chorus genuisse
uidetur alii uero consuetudine statim ab in-
fancia boni fiunt. Sed tamen disciplina non
omnes satis institui possunt nisi illi tantum
qui consuetudine sunt praemoliti. Sicuti no-
uale antequam excipiat semina, curuo op-
pus habet eratio ergo aduersus illos qui ad
malum procliuus sunt, ad bonum uero du-
ri ac proterui, qui. honesti gratia adduci
non possunt, necessarius est metus, ut ui co-
hibeantur a malo, & sic alii uitam quietam
relinquant, & sibi mens inquieta, metu ca-
uere iubeat. Est. n. homo (cuius 1. Polit. c. 2.
auctor est Aristot.) ut perfectione suscepta
optimum cunctorum animalium, ita si alie-
nus fiat a lege, & a iudiciis, omnium pesti-
mum. Scelus illa. n. est iniustitia tenens ar-
ma, homo uero arma tenet per innatam pru-
dentiam, quae ideo legibus diligenda est,
metuque coercenda. Atque hac de causa (ut
9. 1. diximus) leges condere non potest nisi

uel respublica, uel qui eius fungitur aucto-
ritate. Eademque ratio e. n. a natura hominem
genuit civile animal, nempe ut in societate
legibus sepius uiueret.

Ad primum igitur argum. respondetur quod
et si lex naturae participatio sit aeterna, haud
tamen humana ratio totam uirtutem prin-
cipiorum naturalium apprehendere potest,
nisi, quae sua natura est, discurrendo. Haud
enim quae in principijs uniuersalibus delitescunt,
simplici intuitu, ueluti intellectualis, Ange-
lus, cernit, sed ratiocinando aliud ex alio de-
ducit. Ob idque ut in speculabilibus aete-
no lumine, & sic & in practiciis aete-
na lege dupliciter illuminamur. Primum suspicien-
do generalia principia, secundo, ut discur-
rendo ex eisdem principijs alias particula-
res leges eliciamus, quae cum in eadem aete-
terna lege praeminenter existant, non satis
per naturalem explicantur. Et hoc quan-
tum ad uim directiuam legum. Sed & quan-
tum ad coerciuam eadem pene ratio est. Lex
enim naturae malefactorum conscientias exul-
cerat, corroditque & percellit, atque ut ait ad
Romanos Paulus, cogitationibus suis accu-
sat, ut possent cordati homines metu illo
perculsi, & turpitudinis horrore deteriti sa-
tis emendari. Ait. nu. 1. Confessio. Augusti.
Iustitiam Domine, & sic est, ut poena sua sibi
sit omnis inordinatur animus. At quae sunt
alii usque adeo sensum uoragine submer-
si, ut non nisi quae oculis obiciuntur exci-
mescant, accumulati debuerunt humanis
legibus sensualia supplicia. Ob idque ait
Paulus iusto non esse legem positam, nimi-
rum quod lex natura, fidei radio illustrata
ei abundat ut a malo retrahatur, alliciatur
ad bonum. Atque hinc plane colligitur so-
lutio argumenti 2. Concedimus enim rati-
onem non esse regulam primam, sed natu-
ralem legem, quae est aeterna imago, nihi-
lominus illud exemplar ratio prospiciens
leges exprimit humanas. Circa tertium au-
tem differri non possumus, leges humanas
non ea uigere certitudine, qua speculati-
uas conclusiones, eo quod non circa neces-
saria, sed circa singularia contingentia, uari-
etati subiecta statuuntur. Neque opus est
omnem mensuram infallibili certitudine
sed pollere, sed satis est unaqueque, secundum
ingenium suae materiae fida sit. Et haec est
ratio quare leges humanae non sunt, uti na-
turalis, immobilis. Quartum argumentum
grauioris est ponderis, Quae ratio. n. est quam
Aristo.

Ad pri-
mum arg.

Paulus.

Augusti.

Paulus.

Solutio
secundum
argumentum.

Ad ter-
tium.

Ad quar-
tum.

Aristot. Aristoteles. 3. Polit. c. 11. tetigit. An. scilicet respublica melius ab optimo homine, quā optima lege gubernetur. Definit autem melius legem, quam hominem dominari. Id quod & 5. Ethicor. ca. 6. commemorauerat. Nempe quia facilius est unum aut paucos prudentes inuenire legum conditores, quam iudicum multitudinem. Etenim qui leges ferant, pauci in uno saeculo satis sunt, qui uero ius dicant, impendio quam plurimi sunt necessarii. Deinde quoniam leges longit peris consideratione feruntur, iudicia uero breuissime cogitantur, & ideo facilius hic, quam illic error contingit. Præterea maxime quod cum leges de uniuersalibus & futuris constituuntur, neq. personas singulariter tangant, non conduntur personarum respectu. Senator uero & iudex quia cum singularibus personis agit, odio percelli potest & more, ac potissimum auititia corrumpti. Quare, melius est utquam maxime fieri possit cuncta legibus explicentur, iudicib. autem non nisi minima, quæ lege determinari nequeunt, relinquuntur. Vnde ait quod qui legem præesse iubent, Deū præesse iubent & leges (utpote a quo ipse promanant,) qui autem hominem iubent præesse adiungit bestiam saeuam, quia libido, atq. ita obliquos agit at uiros optimos, dum sunt in potestate. Iudices ergo non leges ipsi, sed (ut. 5. Ethic. ait Arist.) legum debent esse fidi custodes. Et per hæc respondetur ad quoddam argu. quod sibi Arist. ibidem de artificibus opponit. Conducentius. n. ait, ad corporis salutem apparet ut medicus prudentia sua, quam literarum præscriptis alligatus aegroti medeatur. Nam multo satius particulares circumstantiis morbi sic habebit per spectas, ergo eadem ratio ne salubrius singulari hominum prudentia, particularib. euentibus informata, poterit gubernari respublica quam præscriptis legibus. Responsum inquam duplex est. Primum n. negatur medici prudentiam quidquam ualere nisi par artem medicam fuerit instructa, certius. n. per artem quam sine ipsa fit curatio. Deinde medici non tam crebro accidere potest ut corruptum habeant animum ad necandum infirmum, quam iudicibus ad sententiam ferendum uel in fauorem unius partis uel in perniciem alterius. Et ideo periculosus est iudicis arbitratui iudicia permittere quam medici. Nihilocius cum de fide medici timeatur, nē-

pe dum in suspicionem uenit quod pretio corruptus uel odio saluti infirmi insidiat, ocularius obseruandus est ut artis præscripta ad unguem seruet. Quin uero addiderim periculosum esse maxime & temerarium ut medicus suas proprias opiniones & exillimationes scientiæ & arti anteferat. Sed quo ad iudices reuertamur. Accedit huc quarto quod (ut idem ait Philosophus 10. Eth.) lex dum probitatem iubet, licet hominem a uoluptatibus cohibeat, nemini molesta est aut odiosa, quemadmodum iudex, quis facile in suspicionem uenit, an odio alio uel affectu fuerit infectus. Quapropter (ut hinc ego colligo) principum pedagogi & consiliarij hac uiri debent cautela, ut quādo ipsi non audent patronos suos reprehendere, leges uirtutum historiasq. legendas porrigant, quæ inuidiam non generant, & mores instituant. Ad reliquam autem argumenti difficultatem respondentes fatemur minutiora illa, quæ legibus comprehendendi non ualent, iudicis esse arbitratui relinquenda, ut ff. de legib. l. non possunt. sancitur. Eo quod dum omnia legibus completi non possumus, quædam negligimus, ne cunctorum iacturam faciamus, eorum instar, qui ingruente tempestate quadam in aquas infanas exonerant, ut nauis reliqua seruent. Quo circa iudex præter animi rectitudinem apprimè scientiæ ac prudentiæ indiget ut legum uniuersalia dextre ualeat ad singularium euentus accommodare.

ARTICVLVS II.

Utrum omnis humana lex a naturali deriuetur.

Secundus articulus est utrum omnis humana lex a naturali deriuetur. Arguitur. n. primo a parte negatiua, iustum civile (ut 5. Ethic. c. 7. ait Arist.) est illud quod a principio nihil refert sic uel aliter fiat, d autem quod ex lege naturæ dimanat, etiam ante legem humanam refertur, non ergo omnis lex humana a naturali deriuatur. Secundo, ius posituum (ut illic ait Aristot. & 5. lib. 1. l. 1. d. 1.) contra naturalem diuiditur, ea autem quæ a naturali lege descendunt, non diuiduntur contra ius naturale, immo sunt eius germina, ergo leges humanæ minime a naturali deriuantur. Tertio, lex naturæ (ut ibidem ait Aristot.)

Periculosum & temerarium est medicum suas proprias opiniones, atq. exillimationes anteferre.

Quarto ratio.

Primum argu. a parte negatiua. Aristot.

Secundum Aristot. l. 1. d. 1.

C 2 eandem

d pri- u arg.

Paulus.

August.

Paulus.

Solutio secundarum.

Ad tertium.

Ad quartum.